

ÜLKEMİZDE "İLAÇ"TA SORUNLAR VARDIR

Dr. Cengiz YURTOĞLU*

- Gelişmiş ve AT ülkelerinde, ilacın sağlık harcamaları içerisindeki payı, % 8-16 oranında iken, Ülkemizde bu oran, % 40 civarındadır. (Bu oran, geri kalmış veya gelişmekte olan ülkelere, % 40-60 civarındadır.)
- Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere, ilaçlar ticari ve jenerik isimleriyle satılırken, Ülkemizde ilacın jenerik isimle satılmasına izin verilmemektedir. (Bununla beraber, Sağlık Bakanlığı özellikle ithal edilen ilaçların, jenerik isimle ruhsat almasına ve satılmasına, müsaade etmekte, ancak ülkemizde üretilen ilaçlar için buna izin vermemektedir. Bunun nedeni anlaşılmamaktadır.)
- Türkiye'de üretilen eşdeğer ilaçlar, dünyanın herhangi bir ülkesinde rastlanmayan şekilde, fiyat farklılığı göstermektedir (% 300-350). 1984 yılından itibaren, zaman zaman basın ve mesleğimiz Sağlık Bakanlığına bu konuda yaptığı uyarılar dikkate alınmamaktadır.
- Üretilen veya ithal edilen bir bölüm yabancı kaynaklı ilaç, kendi ülkelerine göre ülkemizde daha pahalı satılmaktadır. 1985 yılından itibaren örneklerini Sağlık Bakanlığına sunduğumuz yazılara karşılık bu duruma halen bir önlem alınmadığını görmekteyiz.
- İlaçta patentin resmen kabul edilmemiş olmasına rağmen, ülkemizde "Örtülü Bir Patent" uygulaması mevcuttur ve bu durum ilaçların gittikçe pahalılaşmasına ve özellikle eşdeğer ilaçlar arasındaki yüksek fiyat farkına neden olmaktadır.

ÜLKEMİZDE İLAÇ FİYATLARI ENFLASYONUN ÇOK ÜSTÜNDE SEYRETMEKTEDİR

- 1982-1992 yılları arasında (10 yıllık) Türk Lirasının değer kaybı ve ilaç fiyatlarının artması şu oranlarda olmuştur.
 - 1982 yılında ortalama beher kutu ilaç, 0.69 dolara satılırken, 1992 yılında ortalama bu fiyat, 2 dolara yükselmiştir. (Dolar bazında artış % 290)
 - 1992 yılında doların, ortalama değeri, 1982 yılındaki Türk Lirasının ortalama değerine gö-

re, 42 misli artarken, ilaç fiyatları aynı dönemde % 122 misli artmıştır.

İLAÇ FİYATLANDIRILMASI SİSTEMİNDEKİ YANLIŞ KRİTERLER İLAÇTAKİ FİYAT ARTIŞINA NEDEN OLMAKTADIR

- İlaç Sanayiine, Sağlık Bakanlığı tarafından tanınan kâr, sınai ve ticari maliyet toplamının, % 15-20'sidir. Bu İlaç Sanayii için çok düşük bir kâr oranıdır. Durum böyle olunca, İlaç Sanayii kâr oranını arttırmak için, ilacın sınai ve ticari maliyetlerini yüksek gösteren bir sisteme geçmesi adeta zorlanmaktadır. Bu ise, ilaçların Serbest Pazar Ekonomisine göre, düzenlenmesi demektir.
- Sonuçta bu sistem, bir taraftan ilaç fiyatlarının artışına, diğer taraftan da, ilaçtaki rekabeti, etik kuralların dışına taşıyan, tıbbi bir promosyona neden olmaktadır.

YUKARIDA ÖZETLENEN AÇIKLAMALARA GÖRE ÜLKEMİZDE İLAÇTA:

- Gereksiz fiyat artışları,
- Etik kuralların dışına çıkan tıbbi promosyon şekli,
- Yerli İlaç Sanayiinin ülkemizde gittikçe zayıflaması. (1982 yılında, yerli İlaç Sanayii, ilaç pazarının % 34'üne, Lisansiyeler % 26'sına ve Yabancı İlaç Şirketleri de % 40'ına sahip iken, bu oran 1992 yılında, Yerli İlaç Sanayiinin % 31'e düşmesine, Yabancı İlaç Sermayeli Müesseselerin % 50'ye yükselmesine ve Lisansiyeli ilaçlar grubunun da, % 19 oranında sonuçlanmasına neden olmuştur.)

İLAÇTAKİ BU SORUNLARIN ÇÖZÜMÜ GÖRÜŞÜMÜZE GÖRE ŞÖYLE OLMALIDIR

- 1 — İlacın maliyetini en çok etkileyen, Tıbbi Promosyon Sarfları ve İlaç Hammaddesi fiyatlarıdır. Bunlar kontrol edilmelidir.
- 2 — İlaçların jenerik isimle de, satılmasına izin ve-

* Yurtoğlu İlaç Sanayi Sahibi.

rilmeli ve Genişletilmiş Esansiyel İlaçlar Listesi hazırlanmalıdır.

- 3 — İlaç fiyatlandırılma sistemi yeniden gözden geçirilmelidir.
- 4 — Sosyal Sigortalar Kurumu'nun uygulamaya başladığı eşdeğer ilaçlarda en ucuzunun kullanılması zorunluluğu, diğer resmi organlarda da uygulanmalıdır.
- 5 — Ülkemizde üretilen bir bölüm lisansiyel ilaçlar ile ithal edilen ilaçların, kendi ülkelerinden daha pahalı satılmasına izin verilmemelidir.
- 6 — Uluslararası baskılardan ötürü, ilaçta patentin uygulanmasına geçilmek üzeredir. Bu konuda alınacak önlemler,
 - Patent uygulama süresinin uzatılması,
 - İthal edilen benzer ilaç hammadde fiyatlarının aynı düzeye getirilmesi. (Patent uygulaması başladığından itibaren yeni molekül hammadde ithalinde, fiyatların serbest bırakılması patentin gereğidir.)

— Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı, Bağkur ve buna benzer organların, ilaç üretimine geçmeleri için teşvik edilmesi.

KAYNAKLAR

1. World Development, Special Issue, Volume 11 Number 3, March 1983
2. Arman Selami Kırım, The Internationalisation Of Capital And Industrialisation In The Third World University of East Anglia, School of Development Studies, Norwich, U.K. September 1985
3. 1982-1992 IMS verileri
4. Turkey Pharmaceutical Market, Prospects to 1994, Research Consultants International AG (ZUG), November 1989
5. Dr. Azmi Kerman, Türkiye İlaç Piyasası'nda Fiyat Oluşumun Ekonomik Analizi, Eskişehir 1990
6. L'informatore Farmaceutico, 1982-1992